

Знайдіть час, щоб розмовляти під час поїздок у машині або у громадському транспорті, розмовляйте під час ігор.

Слухайте аудіозаписи (музику, виступи, аудіокниги й т.п.) зі своїми дітьми й діліться думками.

5. Вчіться долати кризи.

На жаль, у сімейному житті не виникає питання про те, чи станеться криза, – виникає лише питання, коли вона станеться. Виправляйте проблему, а не людину. Ніколи не нападайте на члена сім'ї, не звинувачуйте його у виниклій кризі. Коли ви засмучені з приводу дитини, виникає спокуса звинувачувати та критикувати її. Якщо ви це зробите, наступного разу, коли дитина потрапить у неприємності, вона буде вчитись усіляко приховувати свою діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевз Г. Прийомна сім'я: соціально-психологічні виміри : монографія. К. : Вид. Дім «Слово», 2010. 352 с.
2. Бевз Г. М., Кузьмінський В. О., Нескучаєва О. І. Прийомна сім'я: методика створення та соціального супроводу: наук.-метод. посіб. К.: Центр стратегічної підтримки. 2003.
3. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Частина п'ята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 230-V від 05.10.2006 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> (дата звернення 07.11.2024).
4. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім П 61 батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України: посіб. для практиків соціальної сфери / [Мельник Л.А. та ін.] ; за ред. Волинець Л. С. К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. 72 с.

АНАЛІЗ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СТОРІТЕЛІНГУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Шеплякова І. О., Маслова В. В.

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
iryna.shepliakova@hnpu.edu.ua, vlada260804@gmail.com*

В умовах інформаційного суспільства поширення в найрізноманітніших сферах людської діяльності (медіа, бізнесі, політиці, освіті, тощо) набуває сторітелінг. У визначеному контексті актуальним є аналіз досвіду використання методу сторітелінгу в практиці соціально-педагогічної роботи, зокрема з учнівською молоддю в закладах професійно-технічної освіти (надалі – ЗПТО).

Зумовлено це доведеною дієвістю використання цього методу у процесі підтримки психосоціального розвитку здобувачів, вирішення конфліктів, формування позитивної атмосфери, створення у закладі професійно-технічної освіти соціально-виховного середовища, сприятливого для успішної соціалізації учнівської молоді.

Метою дослідження є узагальнити досвід використання засобів сторітелінгу в соціально-педагогічній роботі з соціалізації учнівської молоді в закладах професійно-технічної освіти.

Методика та організація дослідження. Досягнення поставленої мети забезпечено такими методами, як: аналіз наукової літератури, контент-аналіз документів (нормативно-правових актів (зокрема, державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти), робочих навчальних програм підготовки здобувачів ЗПТО), узагальнення, систематизація, порівняльний аналіз, екстраполяція, абстрагування, індивідуальні бесіди (з педагогічними працівниками ЗПТО (зокрема, Харківського професійного ліцею залізничного транспорту (надалі – ХЗЛПТ))).

На основі аналізу наукових джерел (Г. Гич [1], А. Житницька [2], Л. Кайдалова [3], Н. Калюжка та Н. Самойленко [4], Л. Манчуленко [5], І. Побідаш [6], Н. Рудкевич [7] та ін.) та досвіду впровадження сторітелінгу в освітній процес та практику соціально-педагогічної роботи, зокрема у ЗПТО, з'ясовано, що його використання, безперечно, має позитивні результати. Так, створення та використання цікавих історій підвищує інтерес здобувачів, мотивуючи і стимулюючи їх до активної участі в соціально-виховних заходах. Вільне обговорення сюжетів сприяє розвитку комунікативних навичок, допомагаючи здобувачам вдосконалювати вміння висловлювати свої думки, ділитися враженнями тощо. Крім того, історії викликають у здобувачів різноманітні емоції, що сприяє їхньому емоційному розвитку, допомагає краще розуміти свої почуття та почуття інших людей. Взаємодія під час обговорення історій також розвиває соціальні навички, навчаючи спілкуватися, вирішувати конфлікти, взаємодіяти та співпрацювати з іншими. Окрім того, використання засобів сторітелінгу в соціально-педагогічній роботі з учнівською молоддю в ЗПТО сприяє формуванню в них критичного мислення та аналітичних здібностей, оскільки стимулює їх аналізувати інформацію, розглядати проблеми з різних точок зору, робити узагальнення та висновки.

Проте, незважаючи на зазначені позитивні аспекти, упровадження методу сторітелінгу (зокрема, в соціально-педагогічну роботу з учнівською молоддю в ЗПТО) також стикається з серйозними викликами. Так, у ході дослідження нами були проведені індивідуальні бесіди з педагогічними працівниками ХПЛЗТ, у ході

яких було обговорено досвід використання ними засобів сторітелінгу в соціально-педагогічній роботі з учнівською молоддю ХПЛЗТ, а також проблеми при організації такої діяльності. У ході бесід було встановлено, що педагогічні працівники використовують елементи сторітелінгу в процесі виховної взаємодії зі здобувачами (відбувається це, як правило, у межах проведення виховних годин, індивідуальних бесід). На питання про те, чи мають вони досвід проведення таких форм роботи, як play-back театр чи заняття з елементами тренінгу (у межах яких може бути використаний сторітелінг, зокрема цифровий), було отримано негативні відповіді. Педагогічні працівники погодилися, що треба розширювати практику використання засобів сторітелінгу в соціально-виховній роботі зі здобувачами. Щодо можливих перешкод у використанні засобів сторітелінгу в процесі такої роботи були зазначені недостатня обізнаність про сучасні засоби сторітелінгу, недостатній рівень сформованості навичок їхнього використання, відсутність необхідних ресурсів (насамперед, часових, матеріально-технічних (наприклад, відсутність доступу до різноманітних онлайн-сервісів для створення інтерактивних історій), необхідність значних зусиль при плануванні, підготовці та проведенні сторітелінгових сесій. Також вони зауважили, що певні перешкоди для впровадження наративних методів (різновидом яких є сторітелінг) створюють також соціокультурні та індивідуальні особливості здобувачів (адже деякі з них можуть виявляти недостатній інтерес до наративів, внаслідок чого важко залучити їх до активної участі в сторітелінгових сесіях). Узагальнюючи, зазначимо: недостатність часу та ресурсів у педагогічних працівників для підготовки та проведення сторітелінгових сесій, необхідність індивідуалізації підходів для кожного здобувача та недостатній рівень професійної підготовки можуть ускладнювати роботу педагогічних працівників загалом та соціальних педагогів зокрема. Також серед найпоширеніших проблем, з якими стикаються педагогічні працівники, й зокрема соціальні педагоги, при проведенні сторітелінгових сесій, є обмеження в доступі до ресурсів, відсутність підтримки керівництва, складнощі в адаптації методів до конкретних потреб здобувачів.

Урахування цих позитивних результатів та викликів є важливим для успішного впровадження засобів сторітелінгу в роботу соціального педагога з соціалізації учнівської молоді в ЗПТО задля сприяння підвищенню рівня соціалізованості здобувачів. Адже одним із провідних завдань соціального педагога ЗПТО є підтримка соціально-емоційного розвитку учнівської молоді. Використання сторітелінгу допомагає відкрити двері до внутрішнього світу здобувачів, виявити їхні переживання, емоції, соціальний досвід (можливо, і негативний). Через створення або спільне

прослуховування (перегляд) різних історій, здобувач може краще зрозуміти свої власні почуття та опанувати стратегії подолання проблемних ситуацій. Ще однією важливою функцією соціального педагога ЗПТО є профілактика негативних явищ серед учнівської молоді. За допомогою сторітелінгу, фахівець може розкрити зміст моральних норм, етичних принципів та ідеалів, сприяти формуванню позитивних цінностей та усвідомленню наслідків асоціальних вчинків. Окрім того, сторітелінг допомагає побудувати довіру та емпатію між здобувачами та соціальним педагогом. Спільне читання, обговорення та аналіз історій сприяє зближенню учасників сторітелінгової сесії, відкриває можливість для відвертої комунікації та взаєморозуміння.

Таким чином, результати проведеного аналізу свідчать, що використання сторітелінгу в роботі соціального педагога з учнівською молоддю в ЗПТО відкриває широкі можливості для розвитку позитивних соціальних вмінь, вирішення конфліктів, підтримки емоційного стану та формування цінностей здобувачів. Це ефективний інструмент, який сприяє розвитку гармонійної особистості та успішній соціалізації здобувачів у освітньому середовищі ЗПТО. Водночас констатовано, що робота соціального педагога з соціалізації учнівської молоді засобами сторітелінгу ЗПТО вимагає комплексного підходу, що включає підготовку педагогічних працівників, створення необхідних матеріально-технічних умов, підтримку сприятливої атмосфери та інтеграцію методу у загальний соціально-виховний процес у закладі протекційно-технічної освіти.

Подальші дослідження в напрямі систематизації досвіду використання сторітелінгу в практичній соціально-педагогічній роботі в закладах освіти дозволять виділити загальні тенденції та успішні підходи, які можуть бути корисними для соціальних педагогів ЗПТО (зокрема, перспективним вбачається дослідження досвіду і методики адаптації педагогічними працівниками історій до потреб різних груп здобувачів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки. 2015. № 4 (51). С. 188-191.
2. Житницька А. А. Сторітелінг як метод формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. Вип. 52. С. 85-94.
3. Кайдалова Л. Г. Педагогічний сторітелінг у підготовці майбутніх фахівців охорони здоров'я. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 29. Т. 1. С. 136-139.
4. Калюжка Н., Самойленко Н. Сторітеллінг як один із методів підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного класу. *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр.* Вип. 26 (1-2019). Ч. 1. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 92-98.

5. Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 240 с.
6. Побідаш І. Л. Сторітелінг: ознаки «гарної» історії. *Обрії друкарства*. 2019. № 1 (7). С. 144-150. URL: <http://surl.li/sytyz> (дата звернення: 25.04.2024).
7. Рудкевич Н. І. Методика соціально-педагогічної роботи: навч.-метод. посіб. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.

ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ВЕТЕРАНІВ ТА ВЕТЕРАНОК ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ У НИХ ПОТЕНЦІАЛУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Юр'єва І. С., Костіна В. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Згідно з даними сайту Суспільне Новини станом на 25 липня 2024 року в Україні налічується 1 мільйон 300 тисяч ветеранів, приблизно 80% з них – мобілізовані особи [1]. Для більшості ветеранів повернення до мирного життя у соціумі є не просто проблемою, а справжнім викликом на життєвому шляху. Коло питань, які турбують сучасних ветеранів і ветеранок у нашому сьогоденні, дуже велике і постійно розширюється: фізичні поранення різного ступеню тяжкості; психологічні травми; відсутність постійного місця роботи; напружені стосунки у родині; проблеми зі спілкуванням у колі друзів та родичів та ін. Проте, є багато таких, які залишаються осторонь уваги фахівців та можуть унеможливлювати подальше успішне життя ветерана та ветеранки – такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тривога, депресія, що можуть бути навіть більш руйнівними. Невидимі наслідки війни часто важко діагностувати та лікувати, і вони можуть суттєво впливати на якість життя ветеранів та ветеранок та їхню здатність інтегруватися в суспільство, тому важливим напрямом соціальної роботи в Україні в умовах сьогодення є пошук шляхів та засобів допомоги ветеранам та ветеранкам у вирішенні їхніх соціальних проблем взагалі та у відновленні та зміцненні їх потенціалу здоров'я зокрема.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (1993 р.), ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни [7]. Як зазначає заступниця міністра у справах ветеранів України з питань європейської інтеграції Руслана Величко-Трифонюк, «до 30% американських ветеранів, які служили в Іраку та Афганістані, мають діагноз посттравматичний стресовий розлад. Спеціалісти з ПТСР